

POSTANOWIENIE

Dnia 2 grudnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący)

SSN Józef Iwulski

SSN Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania C. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.

z udziałem zainteresowanego K. C.

o przeniesienie odpowiedzialności z tytułu składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 grudnia 2011 r.,

zażaleń zainteresowanego K. C. i ubezpieczonego na postanowienie Sądu

Apelacyjnego zawarte w pkt II wyroku

z dnia 12 kwietnia 2011 r.,

uchyła zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego poniesionych przez zainteresowanego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2011 r. Sąd Apelacyjny – po rozpoznaniu apelacji wnioskodawcy C. K. oraz zainteresowanego K. C. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 11 czerwca 2010 r. oddalającego odwołanie C. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń

Spółecznych Oddziału w K. z dnia 28 marca 2008 r. wydanej w przedmiocie przeniesienia odpowiedzialności za zaległości składkowe: zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i stwierdził, że C. K. jako członek zarządu Zakładów Mechanicznych „R.” Spółki z o.o. w R. nie odpowiada za zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenia za okresy wskazane w zaskarżonej decyzji (pkt I.); nie obciążył Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. kosztami postępowania (pkt II.).

W uzasadnieniu tego wyroku, w jego części dotyczącej kosztów postępowania, Sąd Apelacyjny powołał się na ustanowioną w art. 102 k.p.c. zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Według Sądu jest to rozwiązanie szczególne, niepodlegające wykładni rozszerzającej, wykluczające stosowanie wszelkich uogólnień, wymagające do swojego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. W niniejszej sprawie wyjątkowe okoliczności sprowadzają się do innowacyjnego przedmiotu postępowania. Kwestia wpływu wygaśnięcia mandatu członka zarządu na jego odpowiedzialność za zaległości spółki stanowi problematykę, która dotychczas nie była poruszana w literaturze, piśmiennictwie oraz orzecznictwie sądów. Z tego względu błędne stanowisko organu rentowego, powielone następnie przez Sąd pierwszej instancji nie może stanowić podstawy do obciążenia strony przegrywającej kosztami zastępstwa procesowego, z uwagi na zawilość przedmiotu postępowania.

Powyższe postanowienie o kosztach postępowania zażaleniami zaskarżyli odwołujący się i zainteresowany.

Odwołujący się wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia przez zasądzenie od ZUS Oddział w K. na rzecz C. K. zwrotu kosztów adwokackich za obie instancje według stawek urzędowych tj. 12.600 zł.

W uzasadnieniu zażalenia wskazano, że w sprawie było kilkanaście terminów rozpraw, złożono kilkanaście pism procesowych, dwukrotnie odbywały się rozprawy przed Sądem w K. W konsekwencji nie można przyjąć, że nie zaistniał nakład pracy po stronie pełnomocnika odwołującego się C. K.

Zainteresowany w swoim zażaleniu wniósł o: zmianę zaskarżonego postanowienia przez ustalenie na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w związku z § 6

pkt 7 i § 12 ust. 1 pkt 2c w związku z § 2 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz.1349 ze zm) kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje w dwukrotnej wysokości stawki minimalnej wraz z podatkiem od towarów i usług; zwrot kosztów postępowania zażaleniowego.

W uzasadnieniu zażalenia wskazano, że w przedmiotowej sprawie, przy wartości przedmiotu zaskarżenia 231.846,17 zł, stawka minimalna za obie instancje powinna wynosić 12.600 zł. Zdaniem pełnomocnika żalącego się, zaskarżone rozstrzygnięcie narusza art. 5 k.c. i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP przez nierówne potraktowanie pełnomocników stron oraz art. 64 ust. 1 Konstytucji RP przez pozbawienie strony należnego zwrotu kosztów procesu. Lapidarność uzasadnienia rozstrzygnięcia co do kosztów uniemożliwia jego ocenę. Poza tym, organ rentowy nie wnosił o nieobciążanie go kosztami. W tej sytuacji, działanie Sądu z urzędu w stosunku do podmiotu zawodowo trudniącego się określonym działaniem i niejako zawodowo uwikłanego w wiele procesów wywołuje wątpliwości co do zasadności i potrzeby takiego działania zwłaszcza, że sam organ rentowy potrzeby takiej nie widział. Wniosek o ustalenie kosztów w dwukrotnej wysokości stawki minimalnej żalący się uzasadnił tym, że zagadnienie było bardzo złożone i wymagało od pełnomocnika dużej pracy i wiedzy, także ekonomicznej, a także wielokrotnych wyjazdów w celu zdobywania dokumentów i stawiania się na rozprawach zarówno przez stronę, jak i pełnomocnika.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obydwa zażalenia są zasadne.

Art. 102 k.p.c. stanowi, że w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów procesu albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten przewiduje wyjątek od zasady odpowiedzialności strony przegrywającej sprawę za koszty procesu, ustanowionej w art. 98 § 1 k.p.c., który stanowi, że strona przegrywająca sprawę, powinna

zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do jego obrony (zasada odpowiedzialności za wynik procesu). Jest to więc rozwiązanie szczególne, którego zastosowanie wymaga wykazania, że wystąpiły wyjątkowe okoliczności, które to uzasadniają. Art. 102 k.p.c. nie konkretyzuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, co oznacza pozostawienie dokonania ich kwalifikacji sądowi przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy. Z tego względu w orzecznictwie przyjmuje się, że jakkolwiek ustalenie, czy w sprawie zachodzi „wypadek szczególnie uzasadniony”, zależy od swobodnej oceny sądu, to ocena ta musi uwzględniać wszystkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej podjęcie (postanowienie SN z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, LEX nr 564753). Wskazuje się też, że urzeczywistniający zasadę słuszności art. 102 k.p.c., stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik sporu, nie podlega wykładni rozszerzającej i związany jest z obowiązkiem strony podania okoliczności zezwalających na przyjęcie, że zachodzi „szczególnie uzasadniony wypadek” (por. postanowienie z dnia 18 października 2010 r. I PZ 15/10; postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2010 r., II CZ 105/09, niepubl.; z 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, LEX 564753; z 2 grudnia 2009 r., I CZ 92/09, niepubl.).

Odstąpienie przez sąd od obciążania w całości strony przegrywającej proces kosztami postępowania bez zgłoszenia przez nią stosownego wniosku i bez podania okoliczności zezwalających na przyjęcie, że zachodzi „szczególnie uzasadniony wypadek”, wymaga starannego uwzględnienia i rozważenia okoliczności sprawy i dokładnego uzasadnienia takiego orzeczenia. Warunków tych nie spełnia uzasadnienie zaskarżonego postanowienia. Nie jest wystarczające dla uznania, że występuje „wypadek szczególnie uzasadniony” z art. 102 k.p.c. powołanie się wyłącznie na „innovacyjność” lub „zawilłość” przedmiotu postępowania. Sąd nie wyjaśnił na czym opiera swój pogląd o jakiejś wyjątkowości przedmiotowej sprawy, na tle bogatego orzecznictwa dotyczącego przesłanek odpowiedzialności członka zarządu spółki z o.o. za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne. Przede wszystkim odstąpienie od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy tylko ze względu na „trudność” sprawy budzi zastrzeżenia ponieważ beneficjentem owych trudności stawałaby się strona przegrywająca spór, natomiast strona, która wykazała zasadność swej obrony

przed narzuconą jej odpowiedzialnością za zaległości składkowe, zostawałaby pozbawiona prawa do zwrotu kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia prawa i celowej obrony (art. 98 § 1 k.p.c.).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny rozpatrując zastosowanie w sprawie przepisów art. 98 § 1 i § 3 oraz art. 102 k.p.c. powinien rozważyć okoliczności dotyczące zainteresowanego oraz dotyczące strony odwołującej się z uwzględnieniem tego, że o braku odpowiedzialności zainteresowanego za przedmiotowe zaległości składkowe rozstrzygnięto już w innej sprawie.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.